

**Bureau Forum
Standaardisatie**
gehuisvest bij Logius
Postadres
Postbus 96810
2509 JE Den Haag
Bezoekadres
Wilhelmina van
Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag
Bij bezoek aan Logius is
legitimatie verplicht.

Contactpersoon
Joram Verspaget
secretaris BFS
joram.verspaget@forumst
andaardisatie.nl
+ 31 (0) 6 5284 5592

VERSLAG

FORUM STANDAARDISATIE woensdag 19 april 2017

Vergaderdatum	Woensdag 19 april 2017
Vergadertijd	09:30 tot 12:30 uur
Vergaderplaats	New Babylon, zaal 3.4 Anna van Buerenplein 29 2595 DA Den Haag

Aanwezig

Forum Standaardisatie

Bob Papenhuijzen (plv. voorzitter, tevens secretaris, directeur Logius), Cor Franke (Franke Interim Management), Gerard Hartsink (financiële sector), Janine Jongepier (directie Informatiesamenleving en Overheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken), Gé Linssen (Ministerie van Economische Zaken), Joop van Lunteren (PBLQ HEC), Wim van Nunspeet (CBS), Marcel Reuvers (Geonovum), Piet Ribbers (Universiteit van Tilburg), Nico Romijn (KING), Michiel Steltman (DINL), Rob Verweij (Manifestgroep-Rinis), Hans Wanders (CIO Rijk)

Gasten

- Rick van Rooijen (VKA), agendapunt "2D Rapport verduidelijking functionele toepassingsgebieden"
- Piet-Hein Minncré en Florian Hessing (PBLQ), agendapunt 4 Essays monitor Osb 2016: succes- en faalfactoren bij de adoptie van standaarden in voorzieningen

Afwezig

Nico Westpalm van Hoorn (voorzitter), Erwin Bleumink (directeur Surfnet), Steven Luitjens (directeur Informatiesamenleving en Overheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken), David de Nood (VNO-NCW MKB-Nederland), Anneke Spijker (IPO)

Aanwezig namens het bureau

Marijke Abrahamse (adviseur), Désirée Castillo Gosker (adviseur), Gemma Franke (communicatie-adviseur), Lancelot Schellevis (adviseur), Ludwig Oberendorff (hoofd), Han Zuidweg (adviseur), Joram Verspaget (bureausecretaris, notulen)

actie	Ter besluitvorming en ter kennisname
tijd	van 9:30 tot 9:40 uur
voorzitter	Bob Papenhuijzen
	FS-20170419.01A Agenda FS-20170419.01B Concept verslag Forum 8 maart 2017

Attendance

Bob Papenhuijzen vervangt Nico Westpalm van Hoorn (vakantie) als voorzitter van deze vergadering.

Janine Jongepier vervangt voor deze vergadering Steven Luitjens namens de directie Informatie-samenleving en Overheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Mededelingen

Bob Papenhuijzen deelt het treurige bericht mede dat oud-lid van het Forum Guus Bronkhorst is overleden. Het bureau stuurt namens het Forum en het bureau een condoleancekaart aan zijn familie.

Ter vergadering uitgereikt

1) Kamervragen van Gijs van Dijk (PvdA) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het bericht dat er binnen de gehele overheid informatieveiligheid nodig is, zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-804552.pdf>

De antwoorden op deze vragen zijn reeds beschikbaar, zie hiervoor <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20162017-1671.html>

2) Artikel Binnenlands Bestuur 'Cybersecurity niet alleen Rotterdams probleem', zie: http://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/cybersecurity-niet-alleen-rotterdams-probleem.9561526.lynkx?utm_source=NB_BB_bbweek20170410_week&utm_medium=email&utm_term=&utm_content=&utm_campaign=10-04-2017&mt=FfLP8ugWOAONiqm3bqdd6g&vk=f17W0JP2dJnbybrt

3) Artikel Binnenlands Bestuur Gemeenten lopen achter met internetstandaarden, zie: <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/gemeenten-lopen-achter-met-internetstandaarden.9561358.lynkx>

4) De Rolling Plan for ICT Standardisation 2017, zie: <https://www.forumstandaardisatie.nl/nieuws/rolling-plan-ict-standardisation-2017-verschenen>

1A Agenda

Geen opmerkingen.

1B Concept verslag Forum 8 maart 2017

De verslaglegging bij "3B Intentieverklaring Veilige E-mail Coalitie" wordt geherformuleerd met het oog op feit dat de CIO Rijk gevraagd is om deelname van het Rijk aan de Coalitie te organiseren.

Verder is het Forum akkoord met het verslag.

2 Open standaarden, lijsten

actie	Ter bespreking en ter kennisname
tijd	Van 9:40 tot 10:40 uur
voorzitter	Wim van Nunspeet namens de Stuurgroep Open Standaarden
	FS-20170419.02 Oplegnotitie FS-20170419.02A HTTPS en HSTS (<i>standaarden voor website- en webserverbeveiliging</i>) FS-20170419.02B OAuth (<i>standaard voor API-autorisatie</i>) FS-20170419.02C ETSI 119 312 (<i>standaard voor elektronische handtekeningen</i>) FS-20170419.02D Rapport verduidelijking functionele toepassingsgebieden FS-20170419.02E Reactie evaluatie OAI-PMH FS-20170419.02F Reactie evaluatie OWMS

Namens de stuurgroep Open Standaarden licht Wim van Nunspeet de geagendeerde punten toe.

2A HTTPS en HSTS

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met onderstaand advies:

Het Forum Standaardisatie adviseert het Nationaal Beraad Digitale Overheid om:

- 1. De status van HTTPS en HSTS te wijzigen van 'aanbevolen' naar 'verplicht' (pas-toe-of-leg-uit).*
- 2. In te stemmen met de additionele adviezen ten aanzien van de adoptie van de standaard.*

Het Forum stemt hiermee in en geeft mee dat:

- informatiebeveiligingsbeleid vanzelfsprekend veel breder is dan alleen de toepassing van informatieveiligheidsstandaarden.
- de BIR/BIG/BIWA (en in de toekomst BIO) baselines een logische plek zouden vormen om de verplichting op te nemen om alle overheidswebsites te beveiligen. Voor de operationele (SMART) invulling kan dan naar de desbetreffende standaard op de pas-toe-of-leg-uit-lijst worden verwezen en andersom).

Nico Westpalm van Hoorn zal worden gevraagd deze nuancering mee te geven aan het Nationaal Beraad van 9 mei waarvoor dit advies is geagendeerd, aangezien die stukken reeds zijn verzonden.

2B OAuth

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met onderstaand advies:

Het Forum Standaardisatie adviseert het Nationaal Beraad Digitale Overheid om:

- 1. voor de overheid basis toepassingsprofiel voor OAuth 2.0 te ontwikkelen, en*
- 2. de opname van OAuth 2.0 op de lijst voor 'pas toe of leg uit' aan te houden tot dit toepassingsprofiel voor OAuth 2.0 is opgesteld.*

Concreet wordt voor punt 2 voorgesteld de opname van OAuth 2.0 pas aan het Nationaal Beraad te adviseren deze op te nemen op de pas-toe-of-leg-uit-lijst nadat het toepassingsprofiel voor OAuth 2.0 is opgesteld.

Het Forum gaat akkoord met punt 1 en het geconcretiseerde punt 2.

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met:

Het Forum Standaardisatie adviseert het Nationaal Beraad Digitale Overheid om de aanbevolen standaard ETSI TS 102 176-1 v2.1.1 voor het waarborgen van elektronisch handtekeningen te vervangen voor een nieuwere versie van deze standaard: de ETSI TS 119 312.

Het Forum stemt hiermee zonder verdere opmerkingen in.

2D Rapport verduidelijking functionele toepassingsgebieden

Aan het Forum wordt gevraagd om het advies te bespreken en in te stemmen met de ideaaltypische syntactische structuur en de gevolgen hiervan voor gebruikers van de lijst (par. 2.4) en met de vervolgaanpak (hoofdstuk 4) om te starten met het daadwerkelijk aanscherpen van de toepassingsgebieden van de geselecteerde standaarden. Verder wordt vanwege zijn rol in de toetsingsprocedure aan het Forum Standaardisatie geadviseerd om kennis te nemen van de elementen waaruit de omschrijvingen kunnen zijn opgebouwd (par. 2.2) en het advies om deze elementen al dan niet te gebruiken (par. 2.3).

Het Forum noemt het een helder rapport en ziet het graag zo doorgezet. De methode, opbouw en beschrijving van de elementen is goed.

Verder heeft het Forum behoefte om de ideaaltypische syntactische structuur toegepast te zien bij een aantal willekeurige standaarden, in aanvulling op de IV-standaarden. Op die manier kan getest worden. Het is namelijk van groot belang dat duidelijk is wanneer een overheidsorganisatie *compliant* of *niet-compliant* is. Dit zal aan de orde komen in een follow-up van het huidige rapport. In een volgend Forum-overleg zal dit nader worden besproken [=actiepunt].

2E Reactie evaluatie OAI-PMH

Geen nadere opmerkingen.

2F Reactie evaluatie OWMS

Geen nadere opmerkingen.

3 Open standaarden, adoptie

actie	Ter kennisname
tijd	Van 10:40 tot 11:10 uur
	Wim van Nunspeet namens de Stuurgroep Open Standaarden
	FS-20170419.03 Oplegnotitie FS-20170419.03A Definitieve reactie Forum op consultatie wet GDI FS-20170419.03B Notitie aan de Regieraad Connectiviteit over de IV-meting

Namens de stuurgroep Open Standaarden licht Wim van Nunspeet de geagendeerde punten toe.

Geen nadere opmerkingen.

Ludwig Oberendorff leest een eerste taxatie van het Ministerie van BZK van de binnengekomen reacties op de consultatie met betrekking tot artikel 2 over standaarden en voor. Een paar punten:

- Het kunnen verplichten tot het gebruik van standaarden wordt over het algemeen toegejuicht.
- Er wordt gevraagd om handhaving en een sanctiebepaling.
- Rijks- en gemeentelijke archieven bepleiten verplichte standaarden voor duurzaam digitaal archiveren.
- De Open State Foundation stelt een verfijning van de procedure voor aanwijzing van standaarden voor en vraagt de pas-toe-og-leg-uit lijst wettelijk te verankeren.
- Het Forum Standaardisatie dringt er op aan de AMvB's waarmee standaarden verplicht worden in consultatie te brengen teneinde draagvlak en breed inzicht in de uitvoerbaarheid te verwerven.
- Kosten en onvoldoende ruimte voor maatwerk kunnen een probleem zijn. Daarom wordt gevraagd om uitzonderingsmogelijkheden. Het College ter beoordeling van Geneesmiddelen moet bijvoorbeeld krachtens EU-regels ook voldoen aan EU-standaarden. Het Kadaster werkt in ketens met geo/informatieaanbieders in het private domein voor wie standaarden niet altijd soelaas bieden. BuZa merkt op dat het op grond van de Wet GDI verplicht stellen van bepaalde open en/of beveiligingsstandaarden bij de inrichting van de digitale informatiehuishouding / digitale dienstverlening op gespannen voet kan staan met internationale verdragsverplichtingen met betrekking tot de EU en NAVO.

3B Notitie aan de Regieraad Connectiviteit over de IV-meting

De samenwerking met en de aanpak van de Informatie BeveiligingsDienst (IBD) van VNG/KING ten aanzien van de informatieveiligheidsstandaarden heeft een positief effect. De adoptiegraad bij gemeenten is flink toegenomen. Als de groei over het afgelopen halfjaar wordt doorgezet in 2017 hebben de gemeenten gemiddeld genomen kans om aan het streefbeeld van het Nationaal Beraad te voldoen eind 2017. Voor de overige overheidslagen geldt dat (nog) niet, deze gemiddeld blijven steken tussen de 70% (Rijk) en 76% (uitvoerders) gemiddelde adoptiegraad.

Hans Wanders biedt aan in te zetten op het verhogen van de adoptiegraad binnen het Rijk door contact op te nemen met departementale CIO's. Het bureau levert hem hiervoor een overzicht van de standaarden met domeinnamen en scores van het Rijk [=actiepunt].

Verder ziet het Forum graag het rapport breder verspreid dan nu het geval is om de doelgroepen aan te sporen de adoptie te versterken [=actiepunt].

3C Eerste bijeenkomst Veilig E-mail Coalitie

Geen nadere opmerkingen.

3D Document- en datastandaarden

Geen nadere opmerkingen.

4 Essays monitor Osb 2016: succes- en faalfactoren bij de adoptie van standaarden in voorzieningen

actie	Presentatie
tijd	Van 11:30 tot 12:00 uur
	Piet Hein Minnecreé
	<i>Met daarbij speciale aandacht voor de rol van leveranciers van maatwerksoftware.</i>

Piet Hein Minnecreé en Florian Hessing geven een toelichting op hun essays voor de Monitor Open standaarden 2016 (zie <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/FS/2017/0614/MonitorOSB2016WEBv2.pdf>)

Essay 1 – Florian Hessing

Waarom zijn sommige standaarden minder eenvoudig te adopteren dan anderen?

De adoptie van standaarden vraagt de nodige tijd, onder andere wegens de cycli voor vernieuwingen bij voorzieningen. Ook liggen de verantwoordelijkheid en oorzaak niet altijd op dezelfde plek. Kennis en beschikbare ondersteuning ontbreekt ook vaak, waardoor het moeilijk is de relevantie van een standaard in te schatten. De perceptie van het nu en belang van standaarden verschilt en het compliance model voor standaarden (waaraan te voldoen + wie verantwoordelijk) is niet altijd werkbaar.

Essay 2 – Piet Hein Minnecreé

Waarom is het voor de ene voorziening makkelijker of lastiger dan voor de andere om standaarden te adopteren?

Om deze vraag te beantwoorden is gesproken met vier (geanonimiseerde) beheerders van voorzieningen waarvan twee het goed doen en twee het minder goed doen. Op basis hiervan kunnen geen representatieve uitspraken over alle voorzieningen worden gedaan. De resultaten dienen hooguit ter indicatie.

Bij de voorzieningen die het goed doen blijkt dat de bovenste lagen van de organisatie zich bewust zijn van het nut en de noodzaak van de adoptie van open standaarden. Dit werkt door naar de onderste lagen van de organisatie en de financiering hiervoor is ook geregeld (geen versnippering van financiering en verantwoordelijkheden). Als dit niet het geval is (bijvoorbeeld omdat de opdrachtgever of afnemer niet aanstuurt op het gebruik van open standaarden), wordt het lastig voor de individuele medewerker om richting te kunnen geven aan de implementatie van de desbetreffende open standaard(en). De organisatie is dan vaak aangewezen op de IT-architecten, omdat zij kennis van standaarden hebben en informeel de besluitvorming verzorgen.

Belangrijk is in ieder geval dat in beeld wordt gebracht waar de verantwoordelijkheden voor adoptie bij de voorzieningen zijn belegd. Ook moet naast de 'perceived benefit' de 'perceived ease of use' worden geleverd, dat vaak ook onderdeel is van de business case.

De rol van leveranciers

Leveranciers spelen met hun expertise met name voor gemeenten een belangrijke rol, maar juist weer niet voor voorzieningen. Met architecten moet dus gesproken worden voor de adoptie en implementatie van open standaarden.

Aanbevelingen uit de essays aan het Forum zijn dat het Forum zich moet realiseren dat het bestuurlijk besef van het nut van open standaarden daalt. Het Forum moet daarom in de rol van sluwe lobbyist in plaats van brave beheerder makelen en schakelen voor de adoptie van drie à vier standaarden. Het gaat daarbij om het verbinden van partijen, gebruikers, opdrachtgevers en leveranciers en het inschakelen van de innoveerders en de beheerders van standaarden.

5 Beeldplaten samenhang sector ICT, GDI en standaarden

actie	Presentatie
tijd	Van 12:00 tot 12:10 uur
	Ludwig Oberendorff / Leenhert Stil (ICTU)

Ludwig Oberendorff geeft een toelichting op de beeldplaten samenhang sector ICT, GDI en standaarden. De beeldplaten zijn in Prezi-formaat opgesteld door ICTU en te bekijken via <https://prezi.com/ojhcjb-eb4q/forum-standaardisatie/>

Het Forum vindt het een aantrekkelijke manier om de GDI in relatie tot open standaarden te visualiseren.

Het Forum suggereert de volgende aanpassingen/toepassingen:

- Suggestie om de onderste beeldplaten te wisselen, zodat de GDI bovenaan komt.
- Suggestie om het applicatielandschap naar boven te brengen.
- Voeg ook de businessvraag en welke technologie daarbij hoort toe.
- Verwerk in de presentatie het 'cross border' zijn van het ICT-landschap van de Nederlandse overheid.
- Raadpleeg André de Kok van de RvIG voor een aanvullend perspectief op ondermeer eIDAS. Verbreed de blik ook naar andere domeinen en de samenhang ertussen. Zo is er bij gemeenten de tendens om meerdere bronnen (sociaal en fysiek domein) in samenhang te brengen ter verbetering van de dienstverlening.
- Vermeld de basisprincipes en aanvliegroutes in de verschillende samenhangen.
- Benoem meerdere invalshoeken aan de hand van use cases naast de GDI, zoals die voor de ministeries van VWS en SZW, de Omgevingswet, closed/open data en/of het sociaal en fysiek domein en de samenhang hiertussen.
- Stel de gebruiker centraal.
- Actualiseer enkele begrippen waar nodig.
- Voeg klantreizen en live events toe.
- Breng bij de 'user story' ook de gebruikte standaarden in beeld.

BFS pakt deze suggesties samen met ICTU verder op.

Na te komen opmerkingen en/of suggesties kunnen worden gemaild aan info@forumstandaardisatie.nl.

6 Voortgang

FS-20170614.01B

actie	Ter kennisname
tijd	Van 12:10 tot 12:20 uur
voorzitter	Bob Papenhuijzen
	FS-20170419.06 Voortgangsnotitie FS-20170419.06A Verkenning mandaat Forum Standaardisatie vanaf 2018

6 Voortgangsnotitie

Geen nadere opmerkingen.

6A Verkenning mandaat Forum Standaardisatie vanaf 2018

Het bureau meldt ter aanvulling dat stroom vier van de voorgestelde thema's (block chain management) tot eind augustus wordt verkend ten behoeve van de vergadering van het Forum in oktober na afstemming met EZ.

7 Rondvraag

actie	Mondeling
tijd	Van 12:20 tot 12:30 uur
voorzitter	Bob Papenhuijzen

Het bureau meldt dat de Rolling Plan for ICT Standardisation 2017 wordt geagendeerd voor de vergadering van juni onder agendapunt Internationaal. De prioriteiten van de Europese Commissie in relatie tot de Nederlandse overheid als gebruiker en opdrachtgever worden dan besproken en voorbereid door Gerard Hartsink en Rob Verweij namens het Forum.

8 Sluiting

actie	Mondeling
tijd	12:30 uur
voorzitter	Bob Papenhuijzen

Bob Papenhuijzen sluit de vergadering en dankt een ieder voor zijn aanwezigheid en inbreng.

Actiepunten:

- Hans Wanders biedt aan in te zetten op het verhogen van de adoptiegraad binnen het Rijk door contact op te nemen met departementale CIO's. Het bureau levert hem hiervoor een overzicht van de standaarden met domeinnamen en scores van het Rijk.
- Follow up rapport verheldering toepassingsgebieden met daarin ook aandacht voor toepassing ideaaltypische syntactische structuur bij een aantal willekeurige standaarden, in aanvulling op de IV-standaarden.
- Breder verspreiden rapport IV-meting dan nu het geval is om de doelgroepen aan te sporen de adoptie te versterken.